

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4. Vtrum in verbis dictarum formarum sit aliqua vis creata effectiuam consecrationis.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

A D Q U I N T U M dicendum, quod mysterium hic ponitur, non quidem ad exclusam rei ueritatem, sed ad ostendendam occultationem: quia & ipse sanguis Christi occulto modo est in hoc sacramento, & ipsa passio Christi occulte fuit figurata in veteri testamento.

A D S E X T U M dicendum, quod mysterium fidei, quasi fidei obiectum: quia & sanguis Christi secundum ueritatem sit in hoc sacramento, sola fide tenetur: ipsorum Christi passio per fidem iustificat. Baptismus autem dicitur sacramentum fidei, quia est quidem fidei profeccio: hoc autem est sacramentum chartiarum, quasi figuratum & effectuum.

A D S E P T I M U M dicendum, (quod sicut tibi dictum est) sanguis scorfum consecratus a corpore, expressius representat passionem Christi, & ideo potius in consecratione languinis sit mentio de passione Christi & fructu iphius, quam in consecratione corporis.

A D O C T A Y U M dicendum, quod sanguis passionis Christi, non solum habet efficaciam in iudicis ele-
dis, quibus exhibitus est sanguis ueteris testamenti, sed etiam in gentilibus, nec solum in sacerdotibus, qui hoc conficiunt sacramentum, uel alijs, qui sumunt, sed etiam in illis pro quibus offertur: & ideo signanter dicit, pro uobis iudicis, & pro multis, sci-
licet gentilibus: uel, pro uobis manducantibus, &
pro multis pro quibus offertur.

A D N O N U M dicendum, quod euangelista non intendebat tradere formas sacramentorum, quas in primitiva ecclesia oportebat esse occultas, ut di-
cuntur Dionys., * in fine ecclesia hierat. sed intende-
runt historiam de Christo texere. & tamen hec om-
nia fera uerba ex diversis scripturis locis accipi pos-
sunt, nam quod dicitur, hic est calix, habetur Luc.
22, & primæ Corinth. 11. Matth. autem 26. dicitur,
hic est sanguis meus noui testamenti, qui pro mul-
tis effundetur in remissionem peccatorum: quod
autem additur, xterni, & iterum, mysterium fidei:
extra traditione Domini habetur, quæ ad ecclesi-
am per apostolos peruenit, secundum illud pri-
mæ Corinth. 11. ego accepi a Domino, quod & tra-
didi uobis,

*¶ Super Questionis
7. articulium quartum.*

ARTICULUS III.

Vtrum predictis verbis formarum in-
sit aliqua vis creata, effectiva
consecrationis.

Narratio eiusdem quæst.
I quinque de veritate verborum sacra-
te teverborum facta sunt. S.
Inferatur, talis noscenda sunt, l.
cor. 3. id est, an est, cuius
est factum, quod est, &
qualsib[us] est. Virtutem
h[ab]ent verba consecra-
tionis, licet uobis op-
tione ponatur, si par-
tem permissim tibi doctri-
næ modum.
nam in generali Co-
dicio tradamus sub
Ego uero determina-
tam h[ab]et q[uod] v[er]o nam
inter alia legitur ibi:
factio in persona
Christi, & substancia panis
& uine in corpus &
sanguinem Christi, est opus non
minus miraculorum, quod creatio-
rerum, uel etiam formatio cor-
poris Christi in utero uirginis;

A D Q U A R T U M sic procedi-
tur. Vf[er]o p[ro]dictis verbis t[ame]n
formarum non insit aliqua uis
creata, effectiva consecrationis.
dicit enim Damal. * in 4. lib. fo-
la uirtute Spiritus sancti sit con-
uersio panis in corpus Christi:
sed uirtus Spiritus sancti est uirtus
increata, ergo nulla uirtute
creata horum uerborum confi-
ciunt hoc sacramentum.

T2 Præt. Opera miraculosa non
sunt aliqua uirtute creata, sed fo-
la uirtute diuina, ut i prima par-
te habitum est: sed conuersio
panis & uini in corpus & san-
guinem Christi, est opus non
minus miraculorum, quod creatio-
rerum, uel etiam formatio cor-
poris Christi in utero uirginis;

A que quidem nulla uirtute crea-
ta fieri potuerit, ergo n[on]c[on] hoc
sacr[er]um consecratur aliqua uirtu-
te creata diuorum uerborum.

T3 Præt. Prædicta uerba non
sunt simplicia, sed ex multis co-
posita: nec simili, sed successiue
proferuntur. conuersio autem
prædicta (vt supra dictum est) *
sit in instanti: unde oportet quod
sit per simplicem uirtutem.
non ergo sit per uirtutem ho-
rum uerborum.

B SED CONTRA est, quod Ambr. t[ame]n
dicit in lib. de sacramentis: Si
tanta est uis in sermone Domini
Iesu, vt inciperet esse quod
non erat, quanto magis opera-
torius est, ut sint quæ erant, & in
aliud cōmutentur? & sic quod
erat panis ante consecrationem,
iam corpus Christi est post con-
secrationem: quia sermo Christi
creataram mutat.

RESPON. Dicendum, quod
quidam dixerunt nullam uirtu-
tem creata esse, nec in prædi-
ctis uerbis t[ame]n trahunt faci-
enda, nec etiam in alijs
sacramentorum formis, uel etiam
in ipsis sacramentis ad inducen-
dos sacramentorum effectus,
quod (sicu: supra habitum est)
& dictis sanctorum repugnat,
& derogat dignitati sacramen-
tum no[n] legis, vnde cum hoc
sacramentum sit præ ceteris di-
gnis (sicu: supra dictum est) *
consequens est, quod in verbis
formalibus huius sacramenti, sit
quædam uirtus creata ad conser-
vacionem huius sacramenti facien-
dam, in strumentalis tamen, sicut
& in alijs sacramentis, sicut su-
pra dictum est. cum enim hec
uerba ex persona Christi profe-
rantur, ex eius mandato conse-
quuntur uirtutem instrumentalem
a Christo: sicut & cetera
eius facta vel dicta habet instru-
mentaliter salutiferam uirtutem
ut supra dictum est. *

E AD PRIMUM ergo dicendum,
quod cum dicitur sola uirtute
Spiritus sancti panem in corpus
Christi conuerit, non excludi-
tur uirtus instrumentalis, quæ
est in forma huius sacramenti:
sicut cum dicitur, solus faber fa-
cit cultellum, non excluditur
uirtus martelli.

A D S E C U N D U M dicendum, quod
opera miraculosa, nulla creatura
potest facere quasi agens prin-
cipale, potest tamen ea facere in-
strumentaliter, sicut ipse tactus
manus Christi sanavit lepro-
sum: & per hunc modum uer-
ba Christi conuertunt pacem

ut aut superius diximus
de virtute sacra-
mentorum, ac con-
querente nunc dicimur
de virtute horum uer-
borum, quod non est qua-
litas aliqua superad-
ditiva, ut quædā di-
stincta realiter ab ip-
sa oratione signifi-
cantur, sed est ipsa or-
atione significans, ut in-
strumentum Dei ad co-
securacionem, ita q[uod] o[ro]
ipsa, pura hoc est cor
pus meum, en le q[uod]
dem non est aliud Lib. 4. c. 4. an.
enuntiatio significans
hoc esse corpus meum:
sed ut assumpta a
Christo in instrumentum
consecratione istam,
est non solu[m] enun-
tiatio significans, sed in-
strumentaliter est
significans, quod est habe-
re uirtutem, immo-
est esse uirtutem.

T4 Et quia esse uirtu-
tem, est quodā ad-
uentis orationi ab-
soluta, ideo d[icitur] or-
ationem habere uirtutem
& uirtutem esse in ver-
bis, & uirtus verbo-
rum, & similia. Et quia
virtus aduentia, qua-
litatis rationem ac no-
men idvit, ideo qua-
litas est: cu[m] en re
nihil aliud sit, quam
oratione esse instru-
mentum Dei, quod
nil aliud est quam
Deum vii oratione
instrumentaliter ad ta-
lem effectum: sicut
enim ois creatura est
in potentia obedi-
tiali ad hoc, q[uod] de ea
fiat quicquid Iesus
vult, ita est in pot-
entia obediens ad
hoc, ut sit instrumen-
tum Dei, ad quodcu[m]
que faciendū Deus il-
le uoluerit. & si-
ciscit Deum in sacra-
mento baptisimi per
Christi baptismū de-
dise uirtutem aquis
inchoative dicimus, Q. 62. art. 4.
nulla ita qualitas iu-
peraddita propriece
est aquis, & possum-
dum complete datur
virtus aqua in actu-
ali baptismo, p[ro] hoc, q[uod]
Christus baptizas-
tatur illa aqua: ita in
proposito verba ista
potius quam alii ab
ipso Christo sanctifi-
cata sunt inchoative,
complete autem vim for-
tiunur, cu[m] Christus
per sacerdotem illa
profert ad consecratio-
nem huius sacra-
menti, ita inchoativa
instrumentalis effica-

circa in oratione qua
veritur: nec oportet alii
quam superponere
qualitatem. Si hoc ex est
prole in artificialibus. vi-
detur manifestari: nam
manus assumi potest; &
de facto assumi utrumque
a multis artibus in instru-
mentum, nec oportet
artem sicutam aut fabri-
calem aut musicam, ali-
quam qualitatem superaddere manu, cu
illa virtutem, sed ex hoc
ipso quod ars utitur ma-
nu, manus est quodam
vis artis illius, & sic
de aliis. Et hoc multo
verius est referendu
rem creataram ad diui-
nam omnipotentiam
verentem creaturam, af-
fumendo illam in in-
strumentum, quanto
efficacia diuina mai-
or in infinitu est,
vt sit intima circum-
que creatura. Effectus
autem virtutis verborum
non est dispositio ali-
qua: sed vt in allatis
verbis ex lacro Con-
cilio clare patet, est
conuersio panis in cor-
pus Christi. Nec ob-
stante obiectio Sco-
ti in 1. diff. 4. de infi-
nitate virtutis requiri-
tur ad transubstanciona-
tionem & de creatione

Postulatur
2. & 3. i. arg.
2.

4. diff. 3. q. 2.
ar. 1. q. 4.

Ar. preced.

in corpus Christi: quod quidem
fieri non potuit in conceptione
corporis Christi, qua corpus
Christi formabatur, ut aliquid
a corpore Christi procedens ha-
beret instrumentalem uirtutem
ad ipsius corporis formatio-
nem. In creatione etiam non
fuit aliquid extremitum, in quo
instrumentalis actio creature
posset terminari: unde non est
finitum.

A D T E R T I U M dicendum, quod
prædicta uerba, * quibus fit con-
secratio sacramentaliter operar-
tur. vnde vis cōuersiua, quae est
in formis horum sacramento-
rum, consequitur significatio-
nem, quae in prolatione ultimæ
dictio terminatur: & ideo in
ultimo instanti prolationis uer-
borum predicta uerba confe-
quentur hanc uirtutem, in ordi-
ne tamen ad præcedentia & hec
uirtus est simplex ratione sim-
plicis significatio: licet in ipsis uer-
bis exterius prolati, sit quæda H
compositio.

ARTICVLVS V.

Vtrum predilecte locutiones
sunt vere.

A D Q V I N T U M sic procedi-
tur. Videtur quod prædi-
cta locutiones non sint uerae.
Cum enim dicitur, hoc est cor-
pus meum, & est demonstra-
tum substantia: sed secundum
predicta, & quando profertur
hoc pronomen, hoc, adhuc est
ibi substantia panis: quia trans-
substantia fit in ultimo insta-
ti prolationis iterbotum: sed hec
est falsa, panis est corpus Christi,
ergo & haec est falsa, hoc est cor-
pus meum.

¶ 2 Præt. Hoc pronomen, hoc,
facit demonstrationem ad sensum: sed species sensibiles, que
sunt in hoc sacramento, neque
sunt ipsum corpus Christi, ne-
que accidentia corporis Christi,
ergo haec locutio non potest
esse vera, hoc est corpus meum.

¶ 3 Præt. Hec verba (sicut dictum
est, * sua significacione efficiunt
conuersiounem panis in corpus
Christi: sed causa effectiva pre-
intelligitur effectui ergo signifi-
catione horum uerborum prein-
telligitur conuersiounem panis in
corpus Christi: sed ante conuer-
siounem hec est falsa, hoc est cor-
pus meum, ergo simpliciter est
iudicandum, quod sit falsa. &
eadem ratio est de hac locu-

sione, hic est calix sanguinis
mei &c.

S E D C O N T R A est, quod
hec uerba proferuntur ex per-
sona Christi, qui de se dicit Ioan-
nis decimoquarto, Ego sum ue-
ritas.

R E S P O N. Dicendum, quod
circa hoc multiplex fuit opini-
o: quidam enim dixerunt, quod
in hac locutione, hoc
est corpus meum, hec dictio,
hoc, importat demonstratio-
nem ut conceptam, & non ut
exercitam: quia tota ista locu-
tio sumitur materialiter, cum
recitatiue proferatur: recitat enim
sacerdos Christum dixisse, hoc
est corpus meum, sed hoc
stare non potest: quia secun-
dum hoc, verba hec non appli-
carentur ad materiam corporal-
em presentem, & ita non per-
ficetur sacramentum: dicit enim
August. † super Ioan. Accep-
dit uerbum ad elementum, &
fit sacramentum. & præterea
ex hoc totaliter non evitatur
difficultas huius questionis:
quia eadem rationes manent circa
primam prolationem, qua
Christus hec uerba protulit:
quare manifestum est, quod non
materialiter, sed significatiue
sumebantur: & ideo dicen-
dum est, quod etiam quando
proferuntur a sacerdote, signifi-
catiue, & non tantum materialiter
sumuntur, nec obstat, quod
sacerdos ea recitatiue profert,
quasi a Christo dicta, quia pro-
pter infinitam uirtutem Christi,
sicut ex contactu carnis sue, uis
regenerativa pertinet non so-
lum ad illas aquas, que Christum
tetigerunt, sed ad omnes undique terrarum, per
omnia futura secula, ita etiam
ex prolatione ipsius Christi,
hec uerba uirtutem consecra-
tiuum sunt consecuta a quo-
cumque sacerdote dicuntur, ac
si Christus ea presenti alter pro-
ferret. & ideo alij dixerunt,
quod hec dictio, hoc, in hac locu-
tione facit demonstratio-
nem, non ad sensum, sed ad
intellectum, ut sit sensus, hoc
est corpus meum, id est si-
gnificatum per hoc, est cor-
pus meum, sed nec hoc stare po-
test: quia cum in sacramentis
hoc efficiatur quod significatur,
non fieret per hanc formam,
ut corpus Christi sit in hoc sacra-
mento secundum uerita-
tem, sed solum sicut in signo,
quod est hereticum: ut supra
dictum est. * & ideo alij dixe-

fecte inueniuntur: ideo
non prius nec post,
sed tunc cum oratio
perfecte significans
est, virtus instrumenta-
lis praedita perfec-
ta est, & operatur.
Vnde cum operatio
sit quoddam successivum,
cuius existen-
tia non requirit quic-
quid est eius esse si-
mul, sed ex quocun-
que eius existente in-
fertur, quod significatio
nem non fortior
ni in sui termino,
propterea dixit Au-
tor quod oratio in
sui terminazione ran-
tum significacionem
similis & uirtutem sa-
cramentalem fortis.
Cum quo sunt
supradicta: alioquin
non tota oratio esset
instrumentum Dei,
aut instrumentum in
actu, fine vi instru-
mentalium esset per ali-
quod tempus. Et si
Trad. 1.
I. 2. 1. 2. 1.
cui significatio huius
orationis est quoda-
modo simplex, &
quodammodo compo-
posita, quoniam ex
multis partibus si-
gnificationibus con-
surgit & simplex esse
significat, scilicet
hoc est corpus Christi,
ab aliis compositionis,
admissionis, informacionis,
adunctionis modo
quocumque, ita vir-
tus ista ex parte ora-
tionis significativa est
quodammodo compo-
posita: exparte autem
effectus dicitur
simplex in
litera,
in responsione
ad ter-
tium.

¶ Super Questionis
septuagesima octaua
Articulum quin-
tum.

IN articulo quinto
eisdem questionis
tres difficultates
tangentes sunt: pri-
ma de veritate: se-
unda de significati-
onem: tercia de de-
monstratiōne. De
enuntiatione igitur
huius sacramentalis,
hoc est corpus meum,
veritate, scio
aliquid esse certum
& aliquid in questione
verti: nam certum
est ipsam in quo-
libet instanti tempori
quo est esse vera
vel falsam: quia aut
sic est, & est vera;
aut non sic est, & est
falsa.